

28 januari 2021

Enkele weken geleden verscheen na lang wachten de discussienotitie 'Zorg voor de Toekomst' die verwacht werd als 'contourennota'. Mede door de corona pandemie is deze notitie vertraagd en heeft deze nota de status van 'discussienota' gekregen en niet de status van kabinetstandpunt. De verwachting (hoop) is dat antwoorden op vragen uit deze discussienota de basis gaan vormen van het standpunt van een nieuw kabinet en daarmee de kern van het nieuwe gezondheidsbeleid van de komende jaren.

De Zorgbelang organisaties hebben met belangstelling kennis genomen van deze discussienota en reageren gezamenlijk op de inhoud er van.

Keuzes maken?

De nota geeft de indruk van een zeer compleet scala aan mogelijke beleidsopties om de zorg in de toekomst kwalitatief beter en financieel beheersbaar te maken. In onze ogen ontbreken echter de principiële keuzes. De nota ademt een sfeer uit van mogelijke technocratische structuur- en beheersaanpassingen, zonder dat het echte probleem van onze zorg erkend wordt en zonder dat voor een structureel andere aanpak van het bevorderen van het welzijn en gezondheid van mensen wordt gekozen. Wij pleiten voor een paradigma verandering waarin niet de organisatie / structuur van de zorg als systeem centraal staat, maar waarin de bevordering van de kwaliteit van leven en gezondheid van mensen centraal staat. Waarbij mensen als mensen gezien worden die zelf vorm geven aan hun leven (en daarbij soms ondersteuning nodig hebben) in plaats van als mensen die 'onderworpen' zijn aan de 'machine' die gezondheidszorg heet en die bepaalt op welke manier iemand zo snel mogelijk de samenleving geen geld meer kost. Ons motto voor een echte toekomstvisie op de zorg zou dan ook zijn 'van zorg naar leven'.

Initiatieven en eigenaarschap van mensen zelf centraal

De kern van een fijn en gezond leven ligt in de vrijheid die mensen zelf ervaren om hun leven vorm te geven. Ook als ze een beperking hebben of geen werk en weinig inkomen. Wij zijn van mening dat geïnvesteerd moet worden in (het ondersteunen van) mensen, zodanig dat zij zelf hun leven en hun zorg vorm kunnen geven. In Nederland zijn er steeds meer initiatieven van mensen die voor zichzelf en voor anderen (in de buurt) willen en kunnen zorgen: inwoners- of burgerinitiatieven, zelfzorg- en zelfhulpinitiatieven; initiatieven van ervaringsdeskundigen; zorgcoöperaties e.d. Investeer in een netwerk van dergelijke initiatieven en stimuleer dat mensen zelf dergelijke initiatieven gaan nemen, eventueel samen met zorg- en welzijnsprofessionals in de buurt. Deze initiatieven moeten ook de ruimte krijgen om zichzelf goed te laten ondersteunen, zodat ze een volwaardige partner kunnen zijn in het lokale en regionale zorgveld. Hoewel in de nota melding wordt gemaakt van dergelijke initiatieven, blijkt nergens uit dat deze initiatieven de kern dienen te vormen van een nieuwe manier van zorg voor elkaar dragen en daarmee het bevorderen van ieders individuele gezondheid waarbij mensen zelf 'eigenaar' zijn van de zorg voor zichzelf en voor elkaar.

Van landelijke regie naar regioregie en buurt- en wijksamenwerking

In de nota wordt gelukkig wel ingegaan op de ontwikkeling van regionale samenwerking, regioregie. Maar een heldere keuze hiervoor – door bijvoorbeeld over te gaan naar regionale populatiebesteding – wordt niet gemaakt. Ook wordt er niet ingegaan op de vraag hoe die (wel of niet echt gewenste?) regioregie of -samenwerking georganiseerd zou moeten worden.

Met de wens om te komen tot regionalisering dient ook het oude stelsel (landelijk werkende verzekeraars versus lokaal financierende gemeenten en regionale en lokale zorg- en welzijnspartijen) opnieuw bekeken worden. In onze ogen ontbreken nu veel zaken: het Ministerie van VWS is geen partij die een landelijke regie kan nemen (en dat is soms ook nodig, denk aan de corona pandemie), gemeenten werken nauwelijks echt samen en de lokale basiszorg is daarom enorm versnipperd. Zorgverzekeraars hebben nog lang geen regionale regie maar hebben ook landelijk geen duidelijke regierol. En mensen (h)erkennen de zorgverzekeraar niet als de partij die namens hen goede zorg organiseert of inkoop. De afbakening tussen landelijke, regionale en lokale regie ontbreekt in onze ogen dan ook in ons stelsel. En de verbinding met de mens (inwoner / burger / patiënt / cliënt) is echt zoek. Wij pleiten er dan ook voor om hele duidelijke afspraken te maken over wie nu welke regie waarover heeft: lokaal, regionaal en landelijk. En daarbij dienen de (financierings-) schotten tussen de diverse zorgsectoren (sociaal domein, verzekerde zorg, langdurige zorg etc.) snel te verdwijnen. Als tenminste het leven van mensen en integrale zorg en ondersteuning daaromheen, centraal mogen staan.

Zorgbelang organisaties participeren in veel regionale samenwerkingsstructuren in de zorg. De effectiviteit van dergelijke 'overleggen' (want echte samenwerking lukt nog lang niet altijd) is lang nog niet optimaal: er wordt veel gepraat maar door de verschillende belangentegenstellingen is samen handelen nog lang niet altijd het geval.

Wij pleiten niet voor één landelijk opgelegd regionaal samenwerkingsmodel. Wel pleiten we er voor dat op korte termijn er tussen de (zorg)partijen gezamenlijk meer kaders worden afgesproken voor deze regionale samenwerking – regie. Wie heeft de regie? Wat zijn de financiële kaders? Wordt regionale samenwerking gefaciliteerd? Hoe? Een zekere mate van 'landelijke regie' (door de 'veldpartijen samen) is in onze ogen nodig om snel vooruitgang op dit punt te boeken.

Maar het leven van mensen speelt zich helemaal niet in de regio of in den Haag af. Echte kwaliteit van leven en eventueel daarbij horende zorg en ondersteuning kan alleen lokaal georganiseerd worden. De focus van de zorg voor de toekomst moet dus liggen op lokale samenwerkingsverbanden in buurten, wijken, dorpen en steden. Met – volgens ons althans – de nadruk op het initiëren en ondersteunen van initiatieven van mensen (inwoners, patiënten, cliënten) zelf. Wij pleiten dus voor een toekomstvisie waarin het *lokale* leven, welzijn, ondersteuning en zorg centraal staan.

Erken diversiteit !

De afgelopen jaren is doelgroepenbeleid taboe geworden. 'Eén smaak voor alles en iedereen' is nog steeds het beleidsmotto. Mogelijk omdat zorg en ondersteuning dan goedkoper zou zijn. Of misschien wel omdat er in Nederland politieke groeperingen zijn die het bestaansrecht van (sommige) groepen inwoners ontkennen. Maar in Nederland wonen illegalen, mensen met andere culturele achtergronden, mensen met psychische, lichamelijke of verstandelijke beperkingen. Ook jongeren en ouderen en alleenwonenden, mensen met verschillende seksuele voorkeuren. Al deze verschillende mensen hebben verschillende belevingen over hoe zij gelukkig en gezond willen /

kunnen leven. Eén uniforme zorg voor al deze verschillende mensen is totaal niet effectief en daardoor verschrikkelijk duur.

Als Zorgbelang organisaties zien wij deze diversiteit in onze samenleving: erken ook als overheid deze diversiteit en maak (binnen kaders) maatwerk en diversiteit uitgangspunt van beleid op het gebied van welzijn en zorg.

Armoede is de basis van een slechte gezondheid

In deze nota over de toekomst van de zorg ontbreekt inzicht in één van de belangrijkste problemen: armoede (of met een mooi woord: lage SES) is de allerbelangrijkste oorzaak van een slechte gezondheid en daarmee van veel dure zorg. Om een gezonde zorg in de toekomst te kunnen realiseren is de aanpak van armoede en (daarom) het organiseren van werk en een goed basisinkomen voor iedereen het allerbelangrijkste. Een nota over de toekomst van de zorg heeft geen enkele relevantie als deze samenhang niet wordt erkend en er geen oplossing voor de armoedeproblematiek in Nederland wordt gevonden.

De weg kwijt in de zorg?

Ons stelsel van welzijn en zorg is enorm complex. Dat is ook fijn omdat daardoor hele goede gespecialiseerde zorg mogelijk is, als dat nodig is. Maar door deze complexiteit vinden veel mensen niet (snel) de juiste zorg. Lokaal kan er veel meer samenhangende basiszorg worden georganiseerd die – als deze veel meer gezamenlijk is georganiseerd – veel toegankelijke wordt voor mensen. Investeer daarom in het versterken van de lokale (samenwerkende) basiszorg. Stop de versnippering, bijvoorbeeld in de thuiszorg.

Omdat sommige problemen altijd complex van aard zijn en omdat juist diversiteit van zorg dan optimale zorg is, zal er altijd goede ondersteuning en een goede ‘wegwijzfunctie’ noodzakelijk zijn. Vanaf 2015 kennen we gelukkig de onafhankelijke cliëntondersteuning in de Wmo en de Wlz. Maar in de verzekerde zorg ontbreekt deze functie nog volledig. Veel mensen ‘doelen’ dan ook door de eerste en tweede lijn en voelen zich niet gehoord of gezien en vinden niet de voor hen passende zorg. Dat kost enorm veel geld en is heel slecht voor de kwaliteit van leven van deze mensen. Wij pleiten dan ook (nog steeds en bij herhaling): investeer in onafhankelijke cliëntondersteuning, ook in de verzekerde zorg! Daarnaast pleiten we ook voor een goede ondersteuning van vrijwillige cliëntondersteuning. Professionele onafhankelijke cliëntondersteuning is noodzakelijk in onze complexe zorg. Maar vrijwillige cliëntondersteuning is een uitstekende aanvulling hier op, mits deze vrijwilligers voldoende opgeleid en ondersteund worden.

Digitale zorg!

De corona pandemie heeft ons geleerd dat een deel van de zorg digitaal kan worden georganiseerd. We staan nog maar in de kinderschoenen van de ontwikkelingen op dit gebied. Wij ondersteunen deze ontwikkeling van harte. Maar met de opmerking dat digitale zorg – en zorg ondersteund met data – ontwikkeld moet worden samen met de mensen om wie het gaat. Dat zien we nog maar heel beperkt. En denk daarbij dan speciaal aan mensen die (ook digitaal) laaggeletterd zijn en / of weinig digitaal vaardig.

Bijdrage Zorgbelang organisaties

Het zal u niet verbazen maar de Zorgbelang organisaties willen graag vanuit het perspectief van- en samen met de mensen om wie het gaat (inwoners, patiënten, cliënten) vorm geven aan de hier door ons geschetste 'paradigmaverandering' die volgens ons de grondslag vormt van onze zorg van in de toekomst.

Neem voor meer informatie contact op met:

Mail: ericverkaar@zorgbelanginclusief.nl

tel: 06-47316993

Verdere contactgegevens:

Zorgbelang Nederland

K.R. Poststraat 70-72

8441 ER Heerenveen

E-mail: info@zorgbelang-nederland.nl